PIERWSZA ŁAWKA · 40 ZADAŃ Z JEDNEGO TEMATU · MATURA 2027 PR · JĘZYK POLSKI · MATURA 2027 · POZIOM ROZSZERZONY

Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności

40 tematów wypracowania w formule matury rozszerzonej 2027: tematy wskazujące lekturę obowiązkową z epok od pozytywizmu do literatury najnowszej. Z kluczem: teza, plan, utwory, kontekst i zasady oceniania CKE.

Karta	Temat	Zadania
1	**Pozytywizm i realizm: Prus, Dostojewski, Balzac, Sienkiewicz** Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności	7 zad. 245 pkt
2	**Młoda Polska i dwudziestolecie: Wyspiański, Reymont, Żeromski, Gombrowicz** Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności	7 zad. 245 pkt
3	**Absurd, wojna i świadectwo: Kafka, Witkacy, Schulz, Borowski, Herling-Grudziński, Krall, Camus** Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności	7 zad. 245 pkt
4	**Totalitaryzm i PRL: Orwell, Mrożek, Konwicki** Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności	7 zad. 245 pkt
5	**Poezja po 1939 roku: Baczyński, Różewicz, Miłosz, Herbert** Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności	6 zad. 210 pkt
6	**Szymborska i literatura po 1989 roku: Stasiuk, Tokarczuk, Kapuściński** Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności	6 zad. 210 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Materiał zawiera **40 tematów wypracowania** w formule matury rozszerzonej 2027 (polecenia jak w arkuszach CKE) w sześciu kartach.
- Karta 1 zaczyna się od ramki z wymaganiami PR i kryteriami oceny (35 pkt) oraz wzorcowo rozpisanego tematu.
- Pod każdym tematem jest miejsce na tezę i plan. Klucz na końcu zawiera dla każdego tematu: jak rozumieć problem, przykładową tezę, plan akapitów, trzy utwory (w tym lekturę obowiązkową) z ich funkcją w pracy, sposób przedstawienia, kontekst i typowe pułapki.
- Tematy można zadawać jako pełne wypracowanie (210 minut), jako ćwiczenie planu (15–20 minut) albo jako materiał do rozmowy na lekcji.
- Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować tematy i drukować karty osobno.

Pozytywizm i realizm: Prus, Dostojewski, Balzac, Sienkiewicz

Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- **Jak wygląda temat na PR 2027.** Arkusz ma dwa tematy do wyboru; piszesz jeden, co najmniej **400 wyrazów**, w 210 minut. W pracy: rozważ problem, odwołaj się do **trzech utworów literackich** (jeden z nich to lektura obowiązkowa – wskazana w temacie albo wybrana z listy w arkuszu), do problematyki i do **sposobu przedstawienia** problemu oraz do **wybranego kontekstu**; przedstaw swoje zdanie i je uzasadnij.
- **Ocena (35 pkt, jak na PP):** spełnienie formalnych warunków polecenia – 1 pkt; kompetencje literackie i kulturowe – 16 pkt; kompozycja wypowiedzi – 7 pkt; język wypowiedzi – 11 pkt (zakres i poprawność środków językowych, ortografia, interpunkcja). Praca krótsza niż 400 wyrazów jest oceniana tylko w dwóch pierwszych kryteriach.
- **Błąd rzeczowy** (np. zła postać, zdarzenie, epoka) obniża ocenę kompetencji literackich; rażące błędy rzeczowe w odwołaniu do lektury mogą przekreślić formalne warunki polecenia.
- **Kontekst funkcjonalny** to taki, który pogłębia odczytanie utworu i służy tezie – a nie ciekawostka dopisana na końcu.
- Lektura wskazana w temacie jest jednym z trzech utworów – pozostałe wybierz tak, by wspólnie służyły jednej tezie.
- Sposób przedstawienia (narracja, kompozycja, konwencja) omawiaj jako argument, nie jako dodatek.
- Przy lekturach fragmentarycznych opieraj się na wskazanym zakresie i powszechnie omawianych scenach.

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Rozważ, w jaki sposób losy Wokulskiego pokazują barierę dzielącą warstwy społeczne.

Teza: kapitał nie przełamuje podziałów stanowych. Plan: salon i Łęccy – Rzecki – kontrast z innymi utworami. Kontekst: kapitalizm po 1863 r. Forma: narracja wielogłosowa.

Podgląd • Pierwsza Ławka

ZADANIA

Zadanie 1. Temat:

Pieniądz otwiera wiele drzwi, ale nie otwiera tych, za którymi stoi pogarda dla pochodzenia.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Rozważ, w jaki sposób losy Wokulskiego pokazują barierę dzielącą warstwy społeczne w XIX-wiecznym społeczeństwie.

W pracy odwołaj się do: *Lalki* Bolesława Prusa; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat: Czy wielkie uczucie może przesłonić człowiekowi ocenę rzeczywistości? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko.

W pracy odwołaj się do: *Lalki* Bolesława Prusa; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: W jaki sposób zróżnicowana narracja w *Lalce* wpływa na odbiór postaci głównego bohatera? Jaką funkcję pełni ten zabieg?

W pracy odwołaj się do: *Lalki* Bolesława Prusa; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 4. Temat:

Kto uznaje siebie za wyjątkowego, nie liczy się z tym, że zbrodnia zostanie z nim na zawsze.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Czy teoria usprawiedliwiająca zbrodnię może przetrwać zderzenie z sumieniem? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko.

W pracy odwołaj się do: *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Zadanie 5. Temat: Rozważ, w jaki sposób powieść przedstawia wewnętrzny świat bohatera i jaką funkcję pełnią w niej sny.

W pracy odwołaj się do: *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat: Rozważ, jak Balzac przedstawia wpływ pieniędzy na relacje rodzinne i ambicje młodego człowieka.

W pracy odwołaj się do: powieści realistycznej – *Ojca Goriot* Honoré de Balzaca (zakres rozszerzony); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 7. Temat: Czy utwór literacki może wzmacniać wspólnotę, nie rezygnując z ukazania ludzkich wad? Rozważ problem w odniesieniu do *Potopu*.

W pracy odwołaj się do: *Potopu* Henryka Sienkiewicza (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Młoda Polska i dwudziestolecie: Wyspiański, Reymont, Żeromski, Gombrowicz

Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności

KARTA 2/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- Fragmentów (Chłopi, Potop, Ferdydurke) nie wskazano w podstawie; opieraj się na scenach, które znasz z całego tekstu, i nie buduj tezy na szczegółach spoza lektury.

ZADANIA

Zadanie 1. Temat:
Wspólna zabawa nie jest jeszcze wspólnym zrozumieniem.
Sformułowanie przygotowane do zestawu.
Czy *Wesele* pokazuje niemożność prawdziwego porozumienia inteligencji z chłopami? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko.
W pracy odwołaj się do: *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat: Jaką funkcję pełnią w *Weselu* postaci zjaw i w jaki sposób współtworzą one sens dramatu?
W pracy odwołaj się do: *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: Rozważ, jaką rolę w życiu wspólnoty wiejskiej odgrywa rytm pór roku i obrzędów w *Chłopach*.
W pracy odwołaj się do: *Chłopów* Władysława Reymonta (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 4. Temat: Rozważ, w jaki sposób zbiorowość karze osobę, która łamie jej zasady. Odwołaj się do *Chłopów*.

W pracy odwołaj się do: *Chłopów* Władysława Reymonta (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 5. Temat:

Obiecana wizja przyszłości bywa najgłośniejsza tam, gdzie teraźniejszość boli najbardziej.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Czy utopia może być odpowiedzią na rozczarowanie rzeczywistością? Rozważ problem w odniesieniu do *Przedwiośnia*.

W pracy odwołaj się do: *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat: W jaki sposób kompozycja powieści odzwierciedla poszukiwania ideowe bohatera? Odpowiedz na podstawie *Przedwiośnia*.

W pracy odwołaj się do: *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 7. Temat:

Człowiek staje się tym, kim zechcą go widzieć inni – dopóki sam się nie sprzeciwi.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Rozważ, w jaki sposób Gombrowicz ukazuje wpływ szkoły i środowiska na zachowanie młodego człowieka.

W pracy odwołaj się do: *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Absurd, wojna i świadectwo: Kafka, Witkacy, Schulz, Borowski, Herling-Grudziński, Krall, Camus

KARTA 3/6

Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

Zadanie 1. Temat: Czy poczucie winy może istnieć bez jasno określonego przestępstwa? Rozważ problem w odniesieniu do *Procesu*.

W pracy odwołaj się do: *Procesu* Franza Kafki (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat: Rozważ, jak Witkacy przedstawia mechanizmy przejmowania władzy i jej nietrwałość w *Szewcach*.

W pracy odwołaj się do: *Szewców* Stanisława Ignacego Witkiewicza (zakres rozszerzony); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: W jaki sposób Schulz przedstawia przemiany rzeczywistości i postaci Ojca oraz jaką funkcję pełni ten zabieg?

W pracy odwołaj się do: wybranych opowiadań z tomu *Sklepy cynamonowe* Brunona Schulza (zakres rozszerzony); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 4. Temat: Rozważ, w jaki sposób narracja w opowiadaniu Borowskiego ukazuje mechanizm przystosowania człowieka do zła.

W pracy odwołaj się do: *Proszę państwa do gazu* Tadeusza Borowskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 5. Temat:

Gdy wszystko zostaje odebrane, wciąż pozostaje decyzja, kim chcemy być.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Czy człowiek w obozie może zachować godność? Rozważ problem w odniesieniu do *Innego świata*.

W pracy odwołaj się do: *Innego świata* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia.

___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat: W jaki sposób forma reportażu pozwala wyrazić doświadczenie Zagłady? Odpowiedz na podstawie *Zdążyć przed Panem Bogiem*.

W pracy odwołaj się do: *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 7. Temat: Czy solidarność może być sensowną odpowiedzią na cierpienie, którego nie da się wytłumaczyć? Rozważ problem w odniesieniu do *Dżumy*.

W pracy odwołaj się do: *Dżumy* Alberta Camusa; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Totalitaryzm i PRL: Orwell, Mrożek, Konwicki

Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

Zadanie 1. Temat: Rozważ, w jaki sposób nowomowa i kontrola przeszłości służą utrzymaniu władzy w powieści Orwella.

W pracy odwołaj się do: *Roku 1984* George'a Orwella; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat:

Państwo może odebrać człowiekowi niemal wszystko, ale nie zawsze – to, co uważa za własne.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Czy człowiek może zachować wolność wewnętrzną w państwie totalnym? Rozważ problem na przykładzie losów Winstona.

W pracy odwołaj się do: *Roku 1984* George'a Orwella; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: W jaki sposób Orwell pokazuje wykorzystanie strachu i wzajemnej inwigilacji do niszczenia więzi międzyludzkich? Odpowiedz na podstawie *Roku 1984*.

W pracy odwołaj się do: *Roku 1984* George'a Orwella; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 4. Temat:

Kto burzy wszystkie zasady, musi liczyć się z tym, że zastąpi je ten, kto jest silniejszy.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Czy odrzucenie zasad prowadzi do wolności, czy do dominacji siły? Rozważ problem w odniesieniu do *Tanga*.

W pracy odwołaj się do: *Tanga* Sławomira Mrożka; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 5. Temat: Rozważ, jak Mrożek ukazuje konsekwencje odrzucenia wartości na rzecz siły i przystosowania.

W pracy odwołaj się do: *Tanga* Sławomira Mrożka; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat: Rozważ, w jaki sposób *Mała Apokalipsa* przedstawia dylematy intelektualisty wobec władzy.

W pracy odwołaj się do: *Małej Apokalipsy* Tadeusza Konwickiego (zakres rozszerzony); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 7. Temat: Jaką rolę pełni motyw apokalipsy w *Małej Apokalipsie* Konwickiego?

W pracy odwołaj się do: *Małej Apokalipsy* Tadeusza Konwickiego (zakres rozszerzony); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Poezja po 1939 roku: Baczyński, Różewicz, Miłosz, Herbert

KARTA 5/6

Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

Zadanie 1. Temat: Rozważ, jak liryka wojenna ukazuje los młodego człowieka wciągniętego w wojnę. Odwołaj się do *Elegii o… [chłopcu polskim]* Baczyńskiego.

W pracy odwołaj się do: wiersza *Elegia o… [chłopcu polskim]* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat: Czy po doświadczeniu wojny można ufać dawnym wartościom? Rozważ problem na podstawie wiersza *Ocalony* Różewicza.

W pracy odwołaj się do: wiersza *Ocalony* Tadeusza Różewicza; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: Rozważ, w jaki sposób zestawienie dwóch placów buduje sens wiersza *Campo di Fiori* Miłosza.

W pracy odwołaj się do: wiersza *Campo di Fiori* Czesława Miłosza; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 4. Temat: Jak w poezji przedstawiona jest zwykła codzienność w obliczu katastrofy? Odwołaj się do *Piosenki o końcu świata* Miłosza.

W pracy odwołaj się do: wiersza *Piosenka o końcu świata* Czesława Miłosza; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Szymborska i literatura po 1989 roku: Stasiuk, Tokarczuk, Kapuściński

Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności

KARTA 6/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

Zadanie 1. Temat: Rozważ, co Szymborska mówi o jednorazowości doświadczenia w wierszu *Nic dwa razy*.

W pracy odwołaj się do: wiersza *Nic dwa razy* Wisławy Szymborskiej; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat: Czy pamięć o wojnie może być zagrożona zapomnieniem? Rozważ problem na podstawie *Końca i początku* Szymborskiej.

W pracy odwołaj się do: wiersza *Koniec i początek* Wisławy Szymborskiej; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia.

___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: Rozważ, jak pamięć o utraconym miejscu wpływa na tożsamość człowieka. Odwołaj się do opowiadania *Miejsce* Stasiuka.

W pracy odwołaj się do: opowiadania *Miejsce* Andrzeja Stasiuka; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Matura 2027 polski PR – Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności – 40 zadań

Podgląd pokazał 12 z 39 stron. Pełna wersja: 39 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- 40 tematów wypracowania z jednego obszaru matury rozszerzonej 2027 z języka polskiego: Lektury obowiązkowe od pozytywizmu do współczesności.
- Przy każdym temacie w kluczu: jak rozumieć problem, przykładowa teza, plan akapitów, trzy utwory (w tym lektura obowiązkowa) z ich funkcją w pracy, sposób przedstawienia, kontekst
- Formuła matury rozszerzonej 2027: 210 minut, 35 pkt, jedno wypracowanie (co najmniej 400 wyrazów) z dwóch tematów do wyboru, trzy utwory literackie, w tym lektura obowiązkowa, i ko
- Tematy i zadania oryginalne – nie powtarzają arkuszy CKE 2023–2026.
- Cytaty wyłącznie z utworów w domenie publicznej.
- Zgodne z podstawą programową 2024 (zakres rozszerzony).
- PDF do druku (39 stron) i DOCX do edycji.
- Pisownia według zasad od 1 stycznia 2026 r.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/matura-2027-polski-pr-lektury-od-pozytywizmu-do-wspolczesnosci-40-zada